

อินสนธิ วงศ์สามชีวิตการเดินทาง และผลงานสร้างสรรค์*

Inson Wongsam life as a journey and art

พรรณฤวรรณ จันทร์บัวลา (Pannaruewan Chanbuala)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและค้นหารูปแบบ แนวคิด และความงามที่ปรากฏในผลงานประติมากรรมของอินสนธิ วงศ์สาม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของสุนทรียภาพที่ปรากฏในผลงานประติมากรรมของอินสนธิ วงศ์สาม

การงานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ จากผลงานที่เหลือเพียงภาพถ่าย และผลงานจริง รวมถึงศึกษาชีวประวัติของอินสนธิ วงศ์สาม โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ สื่อบันทึก และบทความเกี่ยวกับศิลปินผู้นี้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศิลปิน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง อันนำมาสู่ความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมนามธรรมของศิลปิน

จากการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์ผลงานของอินสนธิ วงศ์สามตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2498 – 2542 พัฒนาการในการสร้างสรรค์ศิลปะของอินสนธิมักจะเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ และการตั้งถิ่นฐานที่พักอาศัยของเขา สถานที่เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาแนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะแต่ละช่วงของอินสนธิอย่างชัดเจน ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตัวศิลปินเองแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความงดงามในผลงานประติมากรรมนามธรรมที่เรียบง่ายอันที่มาจากวิถีชีวิตสมณะของศิลปิน

คำสำคัญ : ประติมากรรมไม้แกะสลักประกอบ / ศิลปะนามธรรม / อินสนธิ วงศ์สาม

* บทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2560 เรื่อง ความงามวิจิตรในงานประติมากรรมนามธรรมของอินสนธิ วงศ์สาม โดยมี รศ.ดร.กฤษณา หงษ์อุเทน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา.

(Thesis advisor : Assoc.Prof. Dr. Krisana Honguten)

** พรรณฤวรรณ จันทร์บัวลา (Pannaruewan Chanbuala) นักศึกษาปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(Studying Master of Fine Art (Art Theory), Graduate School, Silpakorn University), komlomkomlom@gmail.com

ภาพที่ 1 อินสนธิ์และรถสกู๊ตเตอร์แลมเบรตาระหว่างเดินทางไปยุโรป พ.ศ. 2505

ที่มา : ภาพถ่ายจากอุทยานธรรมมะและหอศิลป์ อินสนธิ์ วงศ์สาม และ เวนิเซีย วอร์คีย์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ผลงานของอินสนธิ์ วงศ์สามตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2501 – 2542 พัฒนาการในการสร้างสรรค์ศิลปะของอินสนธิ์มักจะเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ และการตั้งถิ่นฐานที่พักอาศัยของเขา สถานที่เหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาแนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะแต่ละช่วงของอินสนธิ์อย่างชัดเจน และทำให้สามารถแบ่งผลงานของอินสนธิ์ออกได้เป็น 5 ยุค ดังนี้คือ ยุคศิลปากร (พ.ศ. 2498-2504) ยุคแห่งการเดินทางแสวงหาประสบการณ์ในต่างประเทศ (พ.ศ. 2505 - 2517) ยุคคืนสู่รากเหง้าและเข้าป่า (พ.ศ. 2517 - 2520) ยุคออกจากป่าคืนสู่ถิ่น (พ.ศ. 2520 - 2533) และยุคเปิดรับประสบการณ์ใหม่และสร้างสรรค์งานในแนวใหม่ (พ.ศ. 2533 - 2542) เป็นเวลากว่าหลายทศวรรษที่อินสนธิ์ได้สร้างสรรค์ผลงานมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ประสบการณ์ชีวิตทุกช่วงเวลาได้หล่อหลอมโลกทัศน์และแนวคิดในการสร้างงานศิลปะของศิลปินผู้นี้ให้มีความน่าสนใจและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองอย่างที่ไม่ใคร่เหมือน ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตัวศิลปินเองแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความเรียบง่ายอันที่มาจากวิถีชีวิตสมถะของศิลปิน และเทคนิค “สลา” ดังเดิมอันเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไม้ การขัดผิววัสดุ การสร้างรูปทรงต่างๆ ในงานที่อินสนธิ์นำมาประยุกต์ใช้ในผลงานสลักไม้ของตน

1. ยุคแรกของการสร้างสรรค์ หรือ ยุคศิลปากร (พ.ศ. 2498 - 2504) ผลงานในยุคนี้จะมีทั้งจิตรกรรมสีฝุ่น ภาพพิมพ์แกะไม้ ภาพเขียนสีน้ำ และภาพร่าง เนื้อหาในระยะแรกจะเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบไทยๆ รูปแบบการสร้างงานจะเป็นแบบไทยประเพณีประยุกต์ ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในช่วงเวลานั้น เช่น ผลงาน “ชีวิตไทย” (ภาพที่ 2) การเดินทางไปแสวงหาประสบการณ์ตั้งแต่เหนือจรดใต้ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2504 ทำให้อินสนธิ์ได้พบเห็นสิ่งต่างๆ ซึ่งกลายมาเป็นแรงบันดาลใจใหม่ในการสร้างสรรค์ศิลปะของเขาและทำให้ผลงานในช่วงหลังจากนี้เริ่มหลุดออกจากศิลปะแนวไทยประเพณีมากขึ้น รวมทั้งเนื้อหาที่กลายมาเป็นแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ และวิถีชีวิตของคนในภูมิภาคอื่นๆ ที่เขาได้ประสบพบเห็นด้วยตนเอง ผลงานยุคนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผลงานภาพพิมพ์แกะไม้สีขาวดำ นอกจากนั้นยังมีจิตรกรรมสีฝุ่น ภาพพิมพ์แกะไม้ ภาพเขียนสีน้ำ และแบบร่าง เช่น ผลงาน “ฤดูใบไม้ผลิ” (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 2 **ชีวิตไทย**, 2501, จิตรกรรมสีฝุ่น, 70 x 180 ซม.

ที่มา : คณะกรรมการดำเนินงานการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ, **การแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 9**

(กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, 2501), 16.

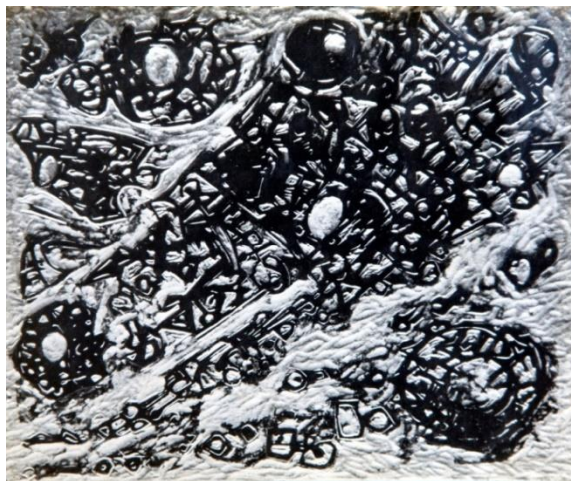
ภาพที่ 3 **ฤดูใบไม้ผลิ**, 2504, ภาพพิมพ์แกะไม้, 61.5 x 48.8 ซม.

ที่มา : คณะกรรมการดำเนินงานการแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ, **การแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 12**

(กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, 2504), 22.

2. ยุคแห่งการเดินทางแสวงหาประสบการณ์ในต่างประเทศ (พ.ศ. 2505 - 2517) ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่อินสนธิได้พัฒนาผลงานจากรูปแบบไทยประเพณีประยุกต์สู่ศิลปะสมัยใหม่ ในช่วงเวลานี้ อินสนธิได้สร้างสรรค์ผลงานไว้เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มักเป็นผลงานภาพพิมพ์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งที่ศิลปินได้พบเห็นจากการเดินทางและความทรงจำเก่าๆ ในปี พ.ศ. 2505 ระหว่างการเดินทางผ่านประเทศอินเดียอินสนธิได้เริ่มพัฒนารูปแบบสร้างสรรค์ผลงานจากแบบไทยประเพณีประยุกต์มาเป็นรูปแบบสมัยใหม่ ทั้งคิวบิสม์และฟิวเจอริสม์ จากนั้นไม่นานในปี พ.ศ. 2506 เมื่ออินสนธิเดินทางผ่านประเทศอิหร่าน ประเทศตุรกี และแคว้นพักที่เกาะคอร์ฟู ประเทศกรีซ เป็นเวลาถึง 6 เดือน ที่นั่นเขาได้สร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนความประทับใจในธรรมชาติ ความเป็นมิตร และวิถีชีวิตของชาวประมงบนเกาะคอร์ฟูไว้ในผลงานภาพเขียนลายเส้นและภาพพิมพ์ไม้หลายชิ้นของเขาได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะภาพพิมพ์แกะไม้แนวกึ่งนามธรรม (Semi - Abstract) ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากการออกทะเลไปจับปลากับชาวประมงของเกาะคอร์ฟูจำนวน 3 ภาพ และในช่วงเวลานี้เองที่อินสนธิได้พบกับศิลปินญี่ปุ่นเชื้อสายอเมริกัน ชื่อ Tajiri Shinkichi ที่ได้มาชมผลงานนิทรรศการศิลปะของเขา คำวิจารณ์ของศิลปินญี่ปุ่นผู้นี้กลายเป็นแรงกระตุ้นให้อินสนธิเริ่มแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะนามธรรม (Abstract) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ขณะศึกษาเพิ่มเติม ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส อินสนธิได้เปลี่ยนแนวทางการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย ที่มีองค์ประกอบเป็นภาพคน ต้นไม้ บ้านเรือน มาเป็นภาพพิมพ์แกะไม้แนวนามธรรม ดังจะเห็นได้จากผลงาน **"เสียงหมาหอน"** (ภาพที่ 4) ซึ่งนับเป็นผลงานที่แสดงให้เห็นพัฒนาการสร้างสรรค์เข้าสู่รูปแบบนามธรรมอย่างแท้จริง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้น หลังจากอินสนธิย้ายมาพำนักที่นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เขาจึงสามารถพัฒนารูปแบบการสร้างงานเข้า

สู่แนวนามธรรมบริสุทธิ์ได้สำเร็จดังเห็นได้จากผลงาน “ไม่มีชื่อ 1 และ 2” (Untitled 1, 2) (ภาพที่ 5) การพำนักอยู่ในนิวยอร์ก ทำให้อินสนธิเริ่มต้นมาสนใจการสร้างผลงาน 3 มิติมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก แบบร่างประติมากรรมขนาดเล็กที่ทำจากโลหะ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 408 ชิ้น

ภาพที่ 4 “เสียงหมาหอน”, 2509, สีหมึกน้ำมันบนแม่พิมพ์ไม้อัด (ไม่ทราบขนาด)

ที่มา : ไฟล์ภาพจากอุทยานธรรมะและหอศิลป์ อินสนธิ วงศ์สาม และ เวนิเซีย วอร์คกี้ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 5 “ไม่มีชื่อ 1 และ 2” (Untitled 1, 2), 2511 – 2512, แม่พิมพ์แกะไม้

ที่มา : ไฟล์ภาพจากอุทยานธรรมะและหอศิลป์ อินสนธิ วงศ์สาม และ เวนิเซีย วอร์คกี้ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

3. ยุคคืนสู่รากเหง้า (พ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2520) เป็นยุคหลังจากที่อินสนธิได้ย้ายจากสหรัฐอเมริกา กลับมาใช้ชีวิตที่ห้วยไฟ จังหวัดลำพูน ผลงานในยุคนี้ของอินสนธิส่วนใหญ่จัดอยู่ในแนวนามธรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติรูปแบบ ผลงานไม่ได้การเล่าเรื่องอะไร การตั้งชื่อผลงานแต่ละชิ้นมักเป็นไปตามแต่ใจของ

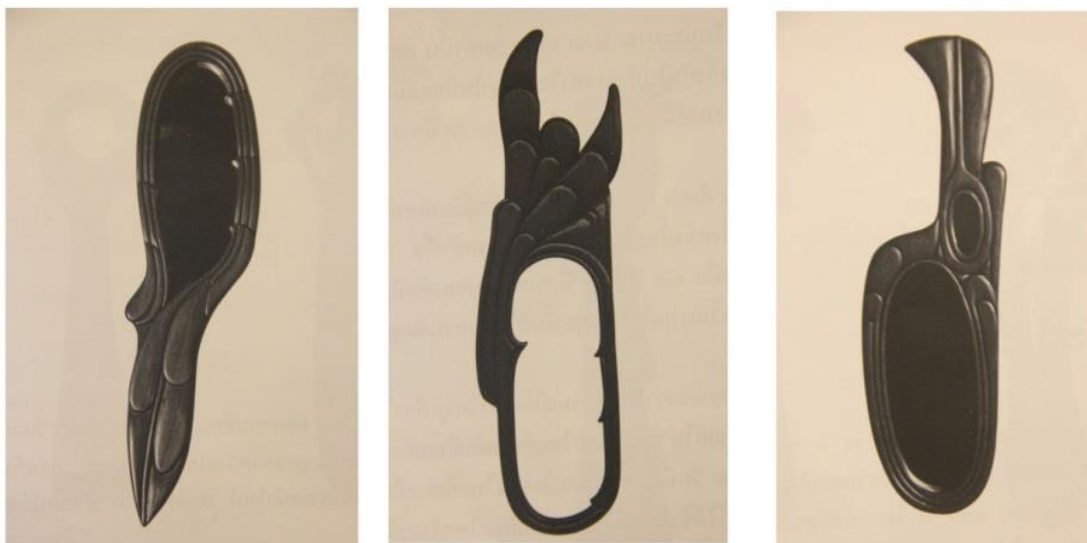
ศิลปิน ซึ่งบางครั้งอาจไม่ค่อยสัมพันธ์กับตัวผลงานนัก ผลงานส่วนใหญ่ของอินสนธิ์มักถูกตั้งชื่อหลังจากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานได้เสร็จสิ้นลงแล้ว และมักสะท้อนความรู้สึกนึกคิดหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหรือวันนั้นๆ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจส่วนตัวของศิลปินเอง ผลงานประติมากรรมยุคห้วยไผ่ มีทั้งประติมากรรมชุดขนาดใหญ่ ประติมากรรมขนาดกลาง และผลงานแบบร่างขนาดเล็ก ที่สร้างจากต่อไม้ที่ศิลปินพบในบริเวณป่าห้วยไผ่ ความงดงามตามธรรมชาติของไม้เช่นลวดลายเนื้อที่บ่งบอกถึงอายุการเติบโตที่ผ่านผันมาหลายฤดูกาล รวมทั้งร่องรอยอันเกิดจากการกระทำของธรรมชาติบนเนื้อไม้ เช่น ร่องรอยถูกแดดตากลมตากฝนมานานถูกปรุแต่งด้วยเทคนิคของ “สล่า” ซึ่งอินสนธิ์ได้เคยเรียนรู้มาจากปู่ผู้เป็นช่างไม้พื้นบ้านเก่าแก่และนำมาประยุกต์ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์ของศิลปิน เทคนิคพื้นบ้านนี้ถูกนำมาใช้ในการปรับแต่งพื้นผิวและรูปทรงของไม้ให้ชัดเจนโดยล้อกับรูปทรงเดิมตามธรรมชาติ รายละเอียดอันเกิดจากการบากและการเซาะลายเส้นบนเนื้อไม้ การกลึงให้กลม การถากไม้ให้เป็นสันเป็นเหลี่ยมตามแต่จินตนาการของศิลปิน นอกจากจะเป็นการสร้างสีสันและชีวิตชีวาให้กับผลงานแล้ว ยังกลายเป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานยุคนี้ของศิลปิน การนำเสนอผลงานด้วยรูปทรงง่ายๆ แบบตรงไปตรงมา การสร้างรายละเอียดด้วยเส้นเพียงไม่กี่เส้นโดยล้อไปกับรูปทรงพื้นฐานตามธรรมชาติของไม้ การเน้นพื้นผิวที่เรียบเกลี้ยงด้วยการขัดและลงน้ำมันชักเงาเพื่ออวดลวดลายตามธรรมชาติของเนื้อไม้คือเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะยุคนี้ของอินสนธิ์ ผลงานในยุคนี้ส่วนใหญ่มักสร้างจากไม้เพียงท่อนเดียว เช่น ผลงาน “คู่เดียวในโลก” (ภาพที่ 6) นอกจากนี้ยังมีแบบร่างประติมากรรมขนาดเล็ก และ ผลงานชุด “คั่นช่อง” (ภาพที่ 7) อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะ “คั่นช่อง” ที่สร้างขึ้นสำหรับเป็นกรอบกระจกส่องหน้าให้กับภรรยารัก ได้มีการออกแบบรูปทรงกระจกที่หลากหลายและตกแต่งด้วยลวดลายแกะสลักนูนต่ำที่ไม่ซ้ำกันเลย มีการฉลุเนื้อไม้ออกเป็นช่องว่างภายในรูปทรง ซึ่งเผยให้เห็นความเปลือยเปลือยในการออกแบบลวดลายแปลกๆ ใหม่ๆ ให้กับผลงานชิ้นเล็กๆ เหล่านี้ ถึงแม้ “คั่นช่อง” จะเป็นผลงานขนาดเล็ก แต่กลับมีความสำคัญต่อพัฒนาการในการสร้างสรรค์ศิลปะของศิลปินในยุคต่อไป

ภาพที่ 6 “คู่เดียวในโลก” (ภาพซ้าย), 2517, ประติมากรรมไม้แกะสลัก, 70 x 210 x 30 ซม.

“คู่เดียวในโลก” (ภาพขวา), 2517, ประติมากรรมไม้แกะสลัก, 70 x 160 x 37 ซม.

ที่มา : ชีวิตสั้น 80 ปี อินสนธิ์ วงศ์สาม (กรุงเทพฯ :สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2557), 60 - 61.

ภาพที่ 7 ผลงานชุด “คั่นฉ่อง” (ขนาดเล็ก) ระหว่าง พ.ศ. 2517 – 2520, แกะสลักไม้

ที่มา : วัฒนะ วัฒนาพันธุ์, *ชีวประวัติและตำนานการสร้างสรรคศิลปะของ อินสนธิ์ วงศ์สาม* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.), 2546), 88.

4. ยุคคั่นฉ่อง (พ.ศ. 2520 – พ.ศ. 2533) ในปี พ.ศ. 2520 อินสนธิ์และภรรยาได้ย้ายออกจากห้วยไฟ มาใช้ชีวิตในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ทั้งคู่ได้สร้างบ้านพักอาศัยและสตูดิโอขึ้นใหม่สำหรับสร้างงานศิลปะ ในช่วงเวลานี้อินสนธิ์ยังคงสร้างผลงานขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมกับทยอยสร้างบ้านหลังเล็กๆ ที่ละหลัง ผลงานศิลปะของอินสนธิ์ในช่วงนี้มีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ “เตียงโยก” (ภาพที่ 8) ผลงานเทคนิคไม้แกะสลักประกอบชิ้นแรก ประติมากรรมเทคนิคผสมทองเหลืองและแผ่นไม้ ประติมากรรมไม้แกะสลักประกอบที่พัฒนามาจากผลงานชุด “คั่นฉ่อง” เช่น “สัตว์ใต้พิภพ” (ภาพที่ 9) และผลงานแนวประยุกตศิลป์สำหรับทั้งใช้สอยและตกแต่ง เป็นผลงานประติมากรรมขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการสร้างประติมากรรมแกะสลักไม้แนวประยุกตศิลป์อื่นๆ เช่น “ชุดบานหน้าต่าง” (ภาพที่ 10) ที่ทำขึ้นเพื่อใช้ตกแต่งส่วนต่างๆ ของบ้าน เช่น เป็นส่วนประกอบบ้าน ไม่ว่าจะ เป็นเสาบ้าน ประตู หน้าต่าง ระเบียง ผนัง เป็นต้น ผลงานชุดนี้สร้างขึ้นระหว่างที่เขากำลังสร้างบ้าน และสตูดิโอ อินสนธิ์คิดและออกแบบตกแต่งส่วนต่างๆ ของบ้านไปพร้อมๆ กันเพื่อจะทำให้บ้านของเขามีเอกลักษณ์ อันโดดเด่นและต่างจากบ้านอื่นๆ การออกแบบบลดลายการแกะแกะสลักไม้อย่างประณีต งดงาม รวมทั้งเทคนิคการฉลุลายที่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างในผลงาน ซึ่งพัฒนามาจากผลงานชุด “คั่นฉ่อง” เผยให้เห็นพัฒนาการในการสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของผลงานยุคนั้นของอินสนธิ์

ภาพที่ 8 เตี้ยงโยก, 2520, ประติมากรรมไม้แกะสลักประกอบ, 110 x 215 x 45 ซม.

ที่มา : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. ศิลปะรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 9 , พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินตติ้งเอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2540), 246.

ภาพที่ 9 “สัตว์ใต้พิภพ”, 2528, ไม้แกะสลัก, 19 x 120 x 92 ซม.

ที่มา : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, ชีวิตสั้น 80 ปี อินสนธิ วงศ์สาม (กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2557), 83.

ภาพที่ 10 ชุดบานหน้าต่าง, 2530- 2531, ไม้แกะสลักกุนต่ำ, 38 x 90 ซม. (แต่ละชิ้น)

ที่มา : ไฟล์ภาพจาก อุทยานธรรมมะและหอศิลป์ อินสนธิ์ วงศ์สาม และ เวนิเซียวอร์คกี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

5. ยุคเปิดรับประสบการณ์ใหม่และสร้างสรรค์งานในแนวใหม่ (พ.ศ. 2533 – 2542) ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2533 อินสนธิ์มีโอกาสเดินทางไปแสวงหาประสบการณ์เพิ่มเติมยังทวีปยุโรปและแอฟริกา และมีโอกาสได้ไปสร้างงานแกะสลักหินที่มีความงดงามในแบบของชนพื้นถิ่นที่เมืองกูรูเว ประเทศซิมบับเว อินสนธิ์ได้นำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากต่างแดนในครั้งนี้มาเป็นแรงบันดาลใจและพัฒนาต่อยอด จนกลายเป็นผลงาน “Sculpture Installation” ที่ได้จัดแสดงในนิทรรศการ “ดิน น้ำ ลม ไฟ” นอกจากนั้นในยุคนี้อินสนธิ์ยังได้พัฒนารูปแบบและแนวทางการสร้างสรรค์ประติมากรรมไม้แกะสลักประกอบโดยได้นำเอาเทคนิคพื้นบ้านเก่าของ “สลา” มาประยุกต์ใช้ และได้สร้างสรรค์รูปทรงใหม่ๆ ในงานประติมากรรมของเขา ผลงานยุคนี้มีขนาดเล็กลงกว่าเดิมและไม่ได้เป็นการสร้างงานที่ล้อกับรูปทรงดั้งเดิมของไม้ตามธรรมชาติเช่นยุคห้วยไฟแล้ว แต่เป็นการเน้นการสร้างรูปทรงชิ้นใหม่ โดยอาศัยเนื้อหาและเรื่องราวใกล้ตัวตามความพึงพอใจส่วนตัวของศิลปิน แต่ยังคงเป็นงานในแนวมธรรม ผลงานประติมากรรมไม้แกะสลักประกอบที่อินสนธิ์สร้างสรรค์ขึ้นในยุคนี้ ถึงแม้มีรูปทรงที่เรียบง่าย แต่ก็มีที่น่าสนใจและดูมีชีวิตชีวาไม่ได้จัดชิดแต่อย่างใด ผลงานที่น่าสนใจได้แก่ “Dynamic” (ภาพที่ 11) “Rocking Sculpture” (ภาพที่ 12) “โครงสร้างพญานาค” (ภาพที่ 13) เป็นต้น

หลังจากการได้ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษ ในปี พ.ศ. 2542 อินสนธิ วงศ์สาม ในวัย 65 ปี ก็ได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะทัศนศิลป์ (ประติมากรรม)¹ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่อินสนธิได้รับรางวัลนี้หลังจากที่พ่อของเขา หนามหมื่น วงศ์สาม เสียชีวิตลงแล้วเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2542² ก่อนที่เขาจะได้รับรางวัลอันทรงเกียรตินี้เพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น ซึ่งทำให้อินสนธิรู้สึกเสียดายเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 11 **Dynamic**, 2538, ไม้แกะสลักประกอบ, 11 x 20.5 x 62 ซม.

ที่มา : ไฟล์ภาพจาก อุทยานธรรมะและหอศิลป์ อินสนธิ วงศ์สาม และ เวนิเซีย วอร์คกี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

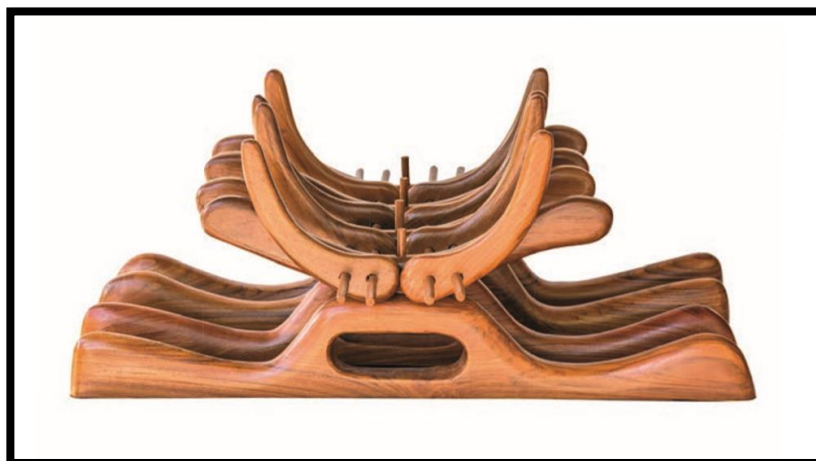
¹สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, “คำประกาศเกียรติคุณ นายอินสนธิ วงศ์สาม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) ประจำปีพุทธศักราช 2542,” 1 ตุลาคม พ.ศ. 2542.

²อินสนธิ วงศ์สาม, ศิลปิน , สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2560.

ภาพที่ 12 **Rocking Sculpture**, 2540, ไม้แกะสลักประกอบ, 62 x 64 x 28 ซม.

ที่มา : ไฟล์ภาพจาก อุทยานธรรมะและหอศิลป์ อินสนธิ์ วงศ์สาม และ เวนิเซีย วอร์คีย์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 13 **โครงสร้างพญานาค**, 2542, ไม้แกะสลักประกอบ, 52 x 60 x 24 ซม.

ที่มา : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, **ชีวิตสั้น 80 ปี อินสนธิ์ วงศ์สาม** (กรุงเทพฯ :สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2557), 92.

ปัจจุบันแม้จะอยู่ในช่วงปัจฉิมวัย กำลังกายจะถดถอย และมีอาการปวดเรื้อรังบริเวณหัวไหล่ แต่ก็ไม่ได้ทำให้อินสนธิ์หยุดสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเลยแม้แต่วันเดียว เขายังคงสร้างประติมากรรมชิ้นเล็กๆ ในสตูดิโอของเขาที่จังหวัดลำพูนบ้านเกิดอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 นอกจากผลงานประติมากรรมแล้ว อินสนธิ์ก็ยังได้สร้างสรรค์ผลงานแนวนามธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในหลากหลายเทคนิคทั้งภาพร่างสีน้ำ จิตรกรรม ภาพพิมพ์แกะไม้ บาติก และยังเขียนบทกวีอีกด้วย การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมอันหลากหลายเทคนิคมาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษแสดงให้เห็นว่าศิลปินผู้นี้มีพลังขับเคลื่อนอันแรงกล้า มีความสามารถและศักยภาพอย่างเหลือล้นที่จะสร้างสรรค์ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ผลงานศิลปะที่อินสนธิ์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาอย่าง

ต่อเนื่องและไม่หยุดหย่อนตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบันได้ถูกนำมาจัดแสดงไว้ในบริเวณบ้านทั้งภายในและภายนอกห้องแสดงงาน ซึ่งเป็นสวนประติมากรรมกลางแจ้ง ในปี พ.ศ. 2544 อินสนธิ์และคุณเวเนเทียได้ก่อตั้งอุทยานธรรมะและหอศิลป์อินสนธิ์ วงศ์สาม และเวเนเทีย วอร์คกี้³ ที่จังหวัดลำพูน บ้านเกิดของอินสนธิ์ และเปิดให้ประชาชนได้เข้าชมผลงานสร้างสรรค์ศิลปะของเขาได้โดยไม่เสียค่าบริการในการเข้าชมมาจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2560 อินสนธิ์ต้องสูญเสียเป็นภรรยาสุดที่รักไป คุณเวเนเทีย วอร์คกี้ จากไปอย่างสงบด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลือง เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2560⁴ การจากไปของภรรยาสร้างความโศกเศร้าให้อินสนธิ์เป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันอินสนธิ์ในวัย 84 ปียังคงพำนักอยู่อย่างโดดเดี่ยวและเดียวดายในบ้านพักที่จังหวัดลำพูน ท่ามกลางผลงานศิลปะที่เขารัก อย่างไรก็ตาม ศิลปินผู้นี้ยังคงตั้งใจสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเขาอย่างต่อเนื่องเท่าที่กำลังกายจะอำนวยให้

ภาพที่ 14 อินสนธิ์ วงศ์สามในวัย 80 ปี และเวเนเซีย วอร์คกี้ (ภรรยา)

ที่มา : ไฟล์ภาพจากอุทยานธรรมะและหอศิลป์ อินสนธิ์ วงศ์สาม และ เวเนเซีย วอร์คกี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

³เวเนเทีย วอร์คกี้. INSON WONGSAM since 1977 Design for Sculpture. Inson Wongsam.

(กรุงเทพฯ : FLUKE Graphic & Design, 2555), 11.

⁴อินสนธิ์ วงศ์สาม. ศิลปิน. สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2560.

จากการศึกษาและวิจัยประวัติชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ประติมากรรมแกะไม้ของอินสนธิ์ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า อินสนธิ์เป็นประติมากรสลักไม้ที่สร้างสรรค์ผลงานมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานจนถึงปัจจุบัน ผลงานประติมากรรมของศิลปินผู้นี้เผยให้เห็นแนวคิดและการสร้างงานที่ทันสมัย จินตนาการอันกว้างไกล พลังแห่งการสร้างสรรค์ที่ไม่มีวันหยุดนิ่ง ฝีมือทางเชิงช่างที่ได้ผ่านการพัฒนาต่อยอดจนเชี่ยวชาญในงานไม้อย่างหาตัวจับได้ยาก ทั้งหมดนี้สะท้อนอยู่ในผลงานสร้างสรรค์ประติมากรรมไม้อันโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของ อินสนธิ์ วงศ์สาม อย่างชัดเจน และประกาศให้โลกได้ประจักษ์ในความเป็นประติมากรสลักไม้สมัยใหม่และร่วมสมัยที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของวงการศิลปะประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะกรรมการดำเนินงานการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ. การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, 2501.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. ศิลปะรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 9. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2540.

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. ชีวิตสั้น 80 ปี อินสนธิ วงศ์สาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2557.

อินสนธิ วงศ์สาม. ศิลปิน. สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2560.